

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 5. oktoobri 2023. a määruse nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord” muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 5. oktoobri 2023. a määruse nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord” muutmise“ eelnõuga (edaspidi *eelnõu*) muudetakse Vabariigi Valitsuse 5. oktoobri 2023. a määrust nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord” (edaspidi *andmete esitamise korra määrus*).

Eelnõu on välja töötatud kalapüügiseaduse (edaspidi *KPS*) § 61 lõigete 8¹ ja 9 alusel. KPS § 61 lõige 8¹ võimaldab Vabariigi Valitsusele kehtestada nõude esitada kalapüügiga seotud andmed Põllumajandus- ja Toiduametile üksnes elektrooniliselt. KPS § 61 lõige 9 alusel kehtestab Vabariigi Valitsus kalapüügiga seotud andmete esitamise korra, viisi ja tähtajad, andmete saaja ja vajaduse korral ka esitaja.

Eelnõuga täpsustatakse andmete esitamise korda tehniliste rikete korral. Selleks, et kaluri infotehnoloogilise kliendirakenduse (edaspidi *PERK*) püsiva rikke korral saaks andmed esitada Põllumajandus- ja Toiduametile e-posti teel ning Põllumajandus- ja Toiduamet sisestaks esitatud andmed kutselise kalapüügi registrisse. Tehakse parandus andmete esitajat puudutavas sättes ning parandatakse terminite kasutust otse lõpptarbijale kala või veetaime müümisel. Kummagi muudatusega sisulist muudatust ei kaasne. Lihtsustatakse kalapüügiga seotud andmete esitamist ning kaotatakse ära nõue esitada mõrrapüügil PERK-is mõrra asukoha koordinaate ning esitada PERK-is lossimisraportit kui saaki ei saanud. Samuti muudetakse selgemaks andmete lubatava erinevuse arvestamise aluste sõnastus. Muudatused vähendavad ettevõtete halduskoormust ning tagavad parema vastavuse Euroopa Liidu õigusaktidele, eelkõige mis puudutab esitatavate andmete kvaliteedi tagamist. Andmete kvaliteedi parandamine aitab tagada operatiivsemat ülevaadet kalavarude kasutusest, mistõttu aitab eelnõu täita kalavarude jätkusuutliku majandamise ning halduskoormuse vähendamise eesmärke.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kutselise kalapüügi korralduse nõunik Epp Meremaa (epp.meremaa@agri.ee, 625 6223). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Jan Nilson (jan.nilson@agri.ee, 56 26 7065) ning eelnõu keeleteimetaja on sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leeni.kohal@agri.ee, 5698 3427).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate eelnõudega.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 5. oktoobri 2023. a määruse nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord” redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 22.06.2024, 10.

Määruse kehtestab Vabariigi Valitsus.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheksast punktist.

Eelnõu punktiga 1 täpsustatakse andmete esitamise korra määruse § 3 lõike 2 sõnastust. Andmete esitamise korra määruse § 3 lõikes 2 viidatakse sama paragrahvi lõike 1 punktile 2, mis oli aga kehtetuks tunnistatud Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2024. a määrusega nr 39 „Vabariigi Valitsuse 5. oktoobri 2023. a määruse nr 92 „Kutselise kalapüügiga seotud andmete esitamise kord” muutmine”. Seega tuleb viide kehtetule sättele § 3 lõike 2 tekstist välja jätta. Andmete esitamise korra määruse § 3 kontekstis on andmete esitamise õigus ja kohustus kalapüügiloa omanikul. Kalapüügiloa omanikul on vastavalt haldusmenetluse seaduse § 13 lõikele 1 õigus kasutada andmete esitamiseks esindajat. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse 8. peatükis määratletakse esindamist kui tehingu sooritamist esindaja kaudu. Seega puudub vajadus reguleerida kõnealuse määrusega esindusõigust, kuna sellesisulised sätted sisalduvad tsiviilseadustiku üldosa seaduse 8. peatükis ning haldusmenetluse seaduse §-s 13.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse andmete esitamise korra määruse § 8 lõiget 2, mille sisuks on reguleerida andmete esitamist PERK-i püsiva rikke korral. Kehtivas sõnastuses on §-s 8 ette nähtud kaks võimalust tehnilise rikke puhul toimimiseks. Kalalaeva infotehnoloogilise kliendirakenduse (edaspidi *ERS*) rikke korral on võimalik esitada kalalaeva kalapüügiloa alusel toimunud püügireisi, püügitoimingu, ümberlaadimise ja lossimise andmed Põllumajandus- ja Toiduametile e-posti teel. Ka kaluri kalapüügi loa alusel kogutud püügireisi, püügitoimingu ja lossimise andmete esitamisel on võimalus esitada PERK-i rikke puhul Põllumajandus- ja Toiduametile e-posti teel. Nimetatud juhtudel sisestab Põllumajandus- ja Toiduamet ise esitatud andmed kutselise kalapüügi registrisse. Paraku ei ole andmete esitamise korra määruses ette nähtud alternatiivset andmete esitamise meetodit puhuks kui ülevõtmise, esmamüügi ja veo andmeid ei õnnestu PERK-i kaudu esitada PERK-i rikke tõttu. Seetõttu muudetakse eelnõuga andmete esitamise korra määruse § 8 lõike 2 sõnastust selliselt, et lisaks püügireisi, püügitoimingu ja lossimise andmetele saab PERK-i püsiva rikke korral Põllumajandus- ja Toiduametile e-posti teel esitada ka ülevõtmise, esmamüügi ja veo andmed. Põllumajandus- ja Toiduamet sisestab esitatud andmed kutselise kalapüügi registrisse.

Eelnõu punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks andmete esitamise korra määruse § 11 lõike 1 punkt 5. Kehtiva sätte kohaselt tuleb kaluri kalapüügiloa alusel esitada PERK-i kaudu veekogul olles või hiljemalt pärast sadamasse või maaletuleku kohta saabumist püügivahendite püügile asetamise puhul viivitamata raportis „Tegevused püügivahenditega” püügile asetatud mõrra, mõrrajada või kastmõrra avaveepoolse või kaldapoolse lipu tähistuse koordinaadid. Edaspidi mõrdade püügile asetamise koordinaate PERK-i kaudu esitama ei pea. Sätte kehtetuks tunnistamise eesmärk on vähendada kalurite halduskoormust ja lihtsustada andmete esitamist PERK-i kaudu.

Eelnõu punktiga 4 tunnistatakse kehtetuks § 14 lõige 2, mille kohaselt tuleb esitada PERK-is raport „Lossimine” ka siis kui püügireisi püügitoimingu käigus saaki ei saadud. Nimetatud nõue on segadust tekitav nende jaoks, kes püügireisi käigus püügivahendeid ei nõudnud või saaki ei saanud. Ka on kehtiva määruse §-s 13 sätestatud, et raporti „Sadamasse saabumine” kinnitamisega PERK-is lõppeb püügireis. Lossimisraport peaks olema kohustuslik vaid neile, kes saaki lossida kavatsevad. Muudatus lihtsustab ja vähendab halduskoormust kaluritele.

Eelnõu punktidega 5 ja 6 parandatakse terminite kasutust. Andmete esitamise korra määruse neljanda peatüki pealkirjas on kasutatud terminit „otsemüük“, paraku antud termini tähendust ei ava Eesti ega Euroopa Liidu õiguskord. Otsemüügi all oli mõeldud olukorda, kus kala püüdnud või veetaime kogunud isik müüb kala vahetult tarbijale. Sisuliselt on tegemist tarbijalemüügiga. Seega asendatakse andmete esitamise korra määruse neljanda peatüki pealkirjas sõna „otsemüük” sõnaga „tarbijalemüük”. Lisaks andmete esitamise korra määruse § 23 pealkirjas on kasutatud terminit „turustamine“, mis võib olla eksitav, mistõttu asendatakse see sõnaga „müük”. Tegemist

on õigusselguse eesmärki täitva muudatusega, kuna õigusaktides tuleb kasutada kehtivas õiguses ja reguleeritavas valdkonnas tuntud ja enamlevinud termineid.

Eelnõu punktidega 7 ja 8 muudetakse § 29 lõigete 1 ja 2 sissejuhatavate lauseosade sõnastust. Kehtiva määruse § 29 lõigete 1 ja 2 sõnastusest ei ole selgelt aru saada, kuidas tuleb hinnangulise koguse ja kaalutud koguse erinevus leida. Hinnangulise ja kaalutud koguse lubatud erinevus leitakse hinnangulise ja kaalutud koguse vahe jagamisel hinnangulise kogusega. Sama arvutusloogika on ka komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.04.2011, lk 1–153), artikli 51 lõikes 1, milles sätestatakse, kuidas leida andmete lubatavat erinevust lossitud või inspekteeritud koguste võrdlemisel pardal hoitava saagi kilogrammides väljendatud hinnanguliste kogustega. Kuna praktikas on juba eelnõus toodava täpsustuse kohane lähenemine kasutusel, siis tegemist ei ole sisulise muudatusega. Küll aga teeb muudatus andmete lubatava erinevuse arvestamise põhimõtted selgemaks kõigi asjaosaliste jaoks. Sama arvutusloogika on kasutusel nii merel kui siseveekogudel. Näide 1: kui püügireisil on kalaliigi x hinnanguline kogus 100 kg ning andmete lubatav erinevus on kuni kümme protsenti, siis võib kaalutud kogus jääda vahemikku 90-110 kg. Näide 2: kui püügireisil on kalaliigi x hinnanguline kogus 100 kg ning kaalutud kogus 80 kg, siis erineb hinnanguline kogus kaalutud kogusest 20 protsenti.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele. Eelnõu tugineb järgmistele Euroopa ühist kalanduspoliitikat reguleerivatele õigusaktidele: nõukogu määrus (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008 ja (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1–50) ja komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.04.2011, lk 1–153).

4. Määruse mõjud

Eelnõu rakendamisega lihtsustub andmete esitamine PERK-i kaudu. Ära kaotatakse liigselt koormav nõue esitada mõrdade püügile asetamisel mõrdade asukoha koordinaadid. Vastava ettepaneku tegid kalanduspiirkondade esindusorganisatsioonid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile 28. jaanuaril 2025. a. Mõrrakoordinaatide nõude praktiline rakendamine PERK-is on osutunud keeruliseks, mida rohkem mõrdu kasutajal on, seda aeganõudvam andmete sisestamine on ning suureneb ka veaohut andmete esitamisel. Mõrdade asukoha koordinaatide märkimise kohustus on siseriiklik nõue, mis on sisse viidud järelevalvevajaduse põhjendusel. Praktikas aga ei ole senini Keskkonnaamet järelevalves mõrrakoordinaate laialdaselt kasutanud. Peamiselt kasutatakse mõrrakoordinaate Peipsi järvel selgitamiseks välja märgistamata või kulunud märgistusega mõrdade omanikke ning lisaelemendina koos mootorsõidukite GPS jälgimisega, millist püügivahendit nõudmas käidi. Ka on seni olnud probleemiks esitatud andmete kvaliteet. Enne andmete elektroonilisele esitamisele üleminekut märgiti mõrrakoordinaadid paberpüügipäeviku pöördele. Perioodi 1. juuli -31. detsember 2024. a kohta PERK-i kaudu esitatud mõrrakoordinaatide analüüs näitas, et suur osa koordinaatidest ei ole märgitud õigesti. Näiteks: asukoht sisemaal või kalurite püügipiirkondadest oluliselt kaugematel veealadel või vastupidi liiga kaldaääres. Muudatustel on positiivne mõju kutselistele kaluritele, vähendades nende halduskoormust ja andmete esitamisega seotud kohustusi. Koordinaatide esitamise nõude kaotamine puudutab kaluri kalapüügiloa omanikke,

kellel on mõrra kalapüügiõigus. Iga mõrra kohta tuleb sisestada koordinaadid ning seejärel ka iga mõrra kohta eraldi tegevused (püügile asetamine, nõudmine) ning eraldi kalakogused märkida. Seega, mida rohkem mõrdu on vees, seda kauem võtab püügiandmete sisestamine aega. Ligikaudu 1400 kaluri kalapüügiloa omanikust 76 protsendil on mõrra püügiõigus, seejuures 30 protsendil on viie või enama mõrra püügiõigus. Mõrrakoordinaatide esitamise nõude kaotamine lihtsustab ka Põllumajandus- ja Toiduameti tööd, kuna väheneb töödeldavate andmete maht ja menetlusaeg, mis on seotud mõrrakoordinaatide esitamisega seotud PERK tõrgete või andmesisestusvigade lahendamise. Kalanduse järelevalve aspektist tähendab mõrrakoordinaatide esitamise nõude kaotamine Keskkonnaameti jaoks ühe elemendi kaotamist, mida kasutada kutselise kalapüügi järelevalves. Samas on Keskkonnaametil võimalik vajadusel leida sama eesmärgi täitmiseks muid, tänapäevasemaid ja ka täpsemaid ning vähem kalurit koormavaid tehnoloogilisi lahendusi. Jätakuvalt on üheks võimaluseks PERK-i allesjäävate funktsionaalsuste parem ära kasutamine – püügiandmete elektroonne esitamine võimaldab püügiõiguse paremini, sisuliselt reaajas, monitoorida ja vajadusel tegevust veekogul või lossimist kontrollida.

Samuti lihtsustub ja muutub loogilisemaks PERK-i kaudu andmete esitamine nende jaoks, kes püügiõiguse käigus saaki ei saanud ning kellel seetõttu ei ole ka midagi lossida. Eelnõu kohaselt sellisel juhul „Lossimine“ raportit esitama ei pea. Andmete esitamise korra määruse §-s 13 on sätestatud, et raporti „Sadamasse saabumine“ kinnitamisega PERK-is lõpeb püügiõigus. Samas seab andmete esitamise korra määruse § 14 lõige 2 kohustuse esitada lossimisraport ka juhul kui saaki pole saadud. Kui saaki ei ole, siis pole ka lossimisdeklaratsioonis midagi raporteerida, praegu peavad andmete esitajad sellisel juhul esitama lossimisdeklaratsiooni, kus kalakogused on puudu. Muud andmed sisuliselt kattuvad „Sadamasse saabumine“ raportiga (sadam, kuupäev ja kellaeg) ning mõlemad raportid tuleb esitada alles pärast maale tuleku kohta saabumist. Eelnõu muudatus puudutab positiivselt kõiki kaluri kalapüügiloa alusel püüdjaid, sest praktikas võib igapäev ette tulla olukordi, kus kas käidi ainult püügivahendeid püügile asetamas või käidi küll nõudmas, kuid saaki ei saadud, või muul põhjusel nõudmiseni ei jõutud. Samuti puudutab muudatus Põllumajandus- ja Toiduameti, kelle ametnikud praegu peavad nõustama ja abistama andmete esitajaid, kes on unustanud nn tühja lossimisdeklaratsiooni esitada.

Alternatiivse andmete esitamise viisi võimaldamine PERK-i püsiva rikke korral võib küll lühiajaliselt suurendada Põllumajandus- ja Toiduameti koormust andmete sisestamisel, kuid vähendab samavõrra ettevõtete koormust, kes muidu peavad tegema tarbetuid korduvaid katsetusi andmete PERK-i sisestamiseks olukorras, kus on tegelikult selge, et PERK-i kaudu andmete esitamine, kas ei õnnestu üldse või õnnestub vigaselt. Sellises olukorras suureneb ka Põllumajandus- ja Toiduameti koormus, kes peab vigaselt sisestatud andmeid kontrollima ja parandama. Ka annab alternatiivse andmete esitamise võimaluse olemasolu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile piisavalt aega PERK-i püsiva rikke põhjuste väljaselgitamiseks ja tõrgete kõrvaldamiseks. Muudatus puudutab kõiki ülevõtmise, esmamüügi ja veo andmete esitajaid, keda 2024. a andmetel oli vastavalt 156, 142 ja 10.

Andmete lubatava erinevuse arvutamiskäigu täpsustamine eelnõus ei ole sisuline muudatus, kuna praktikas lähtutakse sellest loogikast juba praegu nii merel kui ka siseveekogudel ning sama lähenemine tuleneb ka merekalapüügil otsekohaldavast nõukogu määrusest (EÜ) nr 1224/2009 ja komisjoni rakendusmäärusest (EL) nr 404/2011. Samuti pole eelnõu punktide 1, 5 ja 6 puhul tegemist sisuliste muudatustega, vaid kannavad eesmärki muuta määruse sõnastus täpsemaks ja selgemaks.

Määruse kehtestamine ei mõjuta riigi julgeolekut ning rahvusvahelisi suhteid, ühtlasi puudub mõju regionaalarengule ning sotsiaalmajanduslik ja demograafiline mõju. Vähene positiivne mõju kaasneb mõrrakoordinaatide ja lausalise lossimisdeklaratsiooni esitamise nõude ära kaotamisega ettevõtete tegevusele ning Põllumajandus- ja Toiduametile. Ettevõtete jaoks väheneb PERK-is tehtavate toimingute arv ning Põllumajandus- ja Toiduameti jaoks andmesisestusvigade- ja tõrgete lahendamise juhtude arv. Halduskoormust ettevõtetele vähendab

ka alternatiivse andmete esitamise viisi võimaldamine PERK-i püsiva rikke korral. Andmete kvaliteedi parandamine aitab tagada operatiivsemat ülevaadet kalavarude kasutusest, mis kaudselt avaldab positiivset mõju elu- ja looduskeskkonnale.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõus kavandatud muudatuste rakendamine ei too kaasa olulisi lisakulutusi riigiasutustele ega kaluritele. Muudatused vähendavad riigi halduskoormust, mis muidu kuluksid liigsete andmete kogumisele ja töötlemisele. Lisaks väheneb andmekogumise ja aruandluse koormus kaluritele, mis omakorda võib suurendada nende tegevuse efektiivsust ja kasumlikkust. Kokkuvõttes aitab eelnõu tagada paindlikuma, tõhusama ja vähem koormava andmete esitamise korra kutselises kalapüügis, parandades samal ajal andmete kvaliteeti.

Seoses mõrrakoordinaatide kaotamise ja lossimisraporti esitamise tingimuslikuks muutmisega on vajalik teha vastavad muudatused ka PERK-i rakenduses ning kutselise kalapüügi registris. Nende tööde rahaline maht on umbes 5000 eurot ning need kulud kaetakse 90 protsendi ulatuses „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027“ meetme „Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus“ vahenditest ning 10 protsendi ulatuses Eesti riigieelarvest. Raha arendusteks on taotluse esitamisega meetme taotlusvooru raames 2025. a alguses arvestatud ning arvestatud on ka riigieelarvelise osa katmisega.

6. Määruse jõustumine

Määruse muudatused jõustuvad üldises korras. Vastavalt haldusmenetluse seaduse § 93 lõikele 2 määrus hakkab kehtima (jõustub) kolmandal päeval pärast kehtivas korras avaldamist, kui seaduses või määruses endas ei ole sätestatud hilisemat tähtpäeva.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostamisel on konsulteeritud Põllumajandus- ja Toiduameti ning Keskkonnameti esindajatega. Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemis EIS koostööstamiseks Kliimaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse esitamiseks Põllumajandus- ja Toiduametile, Keskkonnaametile ja järgmistele kutselise kalapüügi esindusorganisatsioonidele: Eesti Kalurite Liit, Eesti Kalaliit, Eesti Kaugpüüdjate Liit, Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liit, Peipsi Piirkonna Ettevõtete ja Ettevõtjate Kalurite Liit, MTÜ Harju Kalandusühing, MTÜ Hiiukala, MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts, MTÜ Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu, MTÜ Liivi Lahe Kalanduskogu, MTÜ Saarte Kalandus, MTÜ Virumaa Rannakalurite Ühing ning MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond.
